

KUBISCH KÁROLY¹**A bűnszervezetben elkövetett emberkereskedelem felderítése és nyomozása****Investigation of and Intelligence Activities on Human Trafficking in Organized Crime Groups****Absztrakt**

A bűnszervezetek működéséből következő bűncselekmények tudomásra jutásának módja a nyomozás megindítását megelőző titkos információgyűjtés,² amely a rendőrség bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megakadályozása, felderítése okán végzett jogszerű cselekménye. A titkos információgyűjtés olyan felderítő jellegű, hatósági tevékenység, amely nem tartozik a büntetőeljárás törvény alapján végzett titkos adatszerzéshez.³ A begyűjtött, jogilag releváns és értelmezett adatok megszerzése és a bírósági eljárásban való felhasználása sokszor kényes kérdés. Az emberkereskedelem elkövetésének gyanúja általában ilyen hatósági tevékenység közben keletkezik, azonban a zárt csoportokban élő roma telepekre bejutni és felderítő munkát végezni szinte lehetetlen feladat, s talán ennek tudható be a magas látencia is. A titkos információgyűjtést, önmagában azért, hogy emberkereskedelem elleni fellépést realizáljon, csak ritkán indít a nyomozóhatóság. Gyakori, hogy más, kapcsolódó bűncselekmények vagy a gazdaságrendjét sértő; költségvetést károsító bűncselekmények kapcsán látótérbe kerülő pénzmosás esetén indít titkos megfigyelést; de a megszerzett adat nem kifejezetten erre a bűncselekménytípusra vonatkozik. Amennyiben a megszerzett információ elegendő az emberkereskedelem büntetnének bizonyítására, további bűncselekményekre vonatkozó adatok, bizonyítékok bevárása érdekében nem tud megfelelni az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 206/A. §-ban foglalt feltételnek.

Kulcsszavak: emberkereskedelem, nyomozás, kriminalisztika, azonosítás, kizsákmányolás, bántalmazás

¹ Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola – Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary Doctoral School of Law, E-mail: károly.kubisch@gmail.com, ORCID azonosító: 0000-0003-0339-4343

² 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről 63. § (1) bekezdés.

³ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról.

Abstract

Criminal acts resulting from the operation of organized crime groups are usually revealed by an undercover information collection prior to investigations. Undercover information collection constitutes a lawful action from the part of the Police, carried out with the purpose of crime prevention. Undercover information collection is an official intelligence activity, which is not part of the undercover data obtainment under the Criminal Procedure Act.⁴

Obtainment and use of collected, legally relevant and interpreted data in court proceedings often poses a sensitive issue. Suspicion of human trafficking generally arises during such authority activities, however, infiltrating in closed Romani groups and carrying out intelligence activities in their circles is almost impossible. Perhaps this is one of the reasons for high latency. The investigating authority seldom initiates undercover information collection just to take measures to combat human trafficking. Often, they start an undercover surveillance in the wake of other, connected crimes or money laundering revealed through criminal acts damaging the budget or violating the order of economy. In such cases, the data obtained are not so much relevant to this type of crimes. If the acquired information is sufficient to evidence human trafficking, it won't satisfy the requirements set out in section 206/A of Act XIX of 1998 (CPA) to wait for data and evidences with regards to further criminal acts.

Keywords: trafficking in human beings, investigation, forensic science, identification, exploitation, abuse

1. BEVEZETÉS

Jelen dolgozat részben a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda szervezett Bűnözés Elleni Főosztálya Emberkereskedelem Elleni Alosztályán végzett aktakutatás során készített tartalomelemzés adataira támaszkodik. A belügyi tudományos kutatói és tudománysszervezői munkáról szóló 6/2006. (BK 4.) BM utasítás 7. pont b) alpontja által meghatározott céllal létrejött kutatási megállapodás nem teszi lehetővé a feldolgozott akták ügyszámainak publikációban történő feltüntetését, így azokra nem hivatkozhatok. Igyekezem továbbá a nyomozati anyagokban szereplő események és személyek anonimitásának megőrzése érdekében a felismerhetőséget és abszolút konkrétumokat is kerülni.

1.1. A KUTATÁS AKTUALITÁSA

Jelen tartalomkutatás gyakorlati jelentőségét és aktualitását dr. Pintér Sándor Magyarország Belügyminisztere a Magyar Kormány emberkereskedelem elleni 4 éves – 2013–2016-

⁴ Act XIX of 1998 on Criminal Procedures.

os Stratégiai Tervdokumentumában fogalmazza meg: „A rendelkezésre álló adatok mellett a tudományos kutatások is képet adhatnak az emberkereskedelem és kísérőjelenségeinek jellemzőiről. Eddig még kevés ilyen témájú kutatás készül hazánkban, ennek egyik oka az, hogy az adatokkal nehéz bánni, egyes ügyeket szinte lehetetlen az indulástól a végéig átlátni. Például a jogerős ítéletekről a bírósági statisztika gyűjt adatokat, de az ENYÜBS és a bírósági statisztika nem vehető össze, így ezek alapján nem lehet egy büntető ügyet az elejétől a jogerős befejezéséig végigkövetni. Ebből a helyzetből sok esetben az aktavizsgálat, valamint a mélyinterjúk segíthetnek a hazai emberkereskedelem jellemzőit meghatározó mélyebb összefüggéseinek feltárásában.”⁵

Az ilyen típusú kutatómunkának a Tervdokumentumban összefoglalt problémáját magam is érzem, hiszen a rendszer szétagoltsága miatt szinte lehetetlen egységes képet kapni és adni az igazságszolgáltatás munkájáról. Különösen nehéz – egyszerű kutatóként mondhatni lehetetlen – nyomon követni, hogy a felderített és leleplezett bünszervezeti minőségben ténykedő személyek ellen megindult büntetőeljárás végül a bíróságon milyen ítélettel zárult. A büntetésük kitöltését követően az alkalmazott reintegráció mennyire volt sikeres, illetve milyen hatékonysággal működik a társadalomba való visszavezetésük. Talán e mondatok is hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az igazságszolgáltatás egészét átfogó egységes, pontos és áttekinthető statisztikai rendszer jöhessen létre, amely kompatibilis az európai és a nemzetközi statisztikai rendszerekkel, és amely képet ad arról a rendkívül komoly és áldozatos munkáról, amely ma jellemzi a magyar bűnüldöző hatóságokat, a bíróságokat és a büntetés végrehajtási rendszereket.

2. EGY BŰNCSELEKMÉNY TUDOMÁSRA JUTÁSÁNAK KÉRDÉSEI

A római birodalom késő császárkori „*tetrarchia*”⁶ rendszerében dominus et deus-ként uralkodó Diocletianus által Kr. u. 294-ben kiadott rendelettörvényének részletére hivatkozik Fenyvesi Csaba,⁷ miszerint: „alud nihil in iudiis quam isutitiam locum habere debet.”⁸ A töredéki idézet lényege, hogy egy bírósági eljárás célja és feladata, az igazság megtalálása. Mondhatnánk, hogy az igazság pont annyi-féle létezik, ahány ember. Az objektív, anyagi igazság feltárása egy ügyben azonban lehetséges - még ha nem is könnyű feladat. Az állam kötelezettségeinek elsődleges feladatai között találjuk a társadalom büntetőigényének kielégítésére és a büntetőeljárások lefolytatására létrejött igazságszolgáltatási szerepeket, melyek monopóliuma szintén állami privilégium.

⁵ Az Emberkereskedelem elleni irányelvhez és az Emberkereskedelem Felszámolását Célzó Európai Stratégiához kapcsolódó, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2008-2012 közötti nemzeti stratégiát felváltó 4 éves stratégiai tervdokumentum.

⁶ Földi András – Hamza Gábor: A római jog története és intézményei. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996. 56. o.

⁷ Fenyvesi Csaba: a Kriminológia alapkérdései. <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/fenyvesics.pdf> (2017. 12. 03.)

⁸ C. 7, 62, 6, 1. Diocletianus.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

Beccaria óta nem kérdés, hogy egy bűncselekmény akkor bűncselekmény, ha arról törvény rendelkezik,⁹ ezért senkit sem lehet törvény nélkül elítélni. Beccaria azonban azt is mondja, hogy „[t]egyétek, hogy a törvények világosak, egyszerűek legyenek, és hogy a nemzet egész ereje azok védelmére összpontosuljon, s egyetlen része se használhassék fel megsemmisítésükre”.¹⁰ A törvények közérthetősége leginkább a jogkövetéshez kapcsolható, azért, hogy mindenki tisztában legyen az általa elkövetett cselekmény súlyával, hogy mérlegelhesen – már ha lehetséges. Ahhoz azonban, hogy a beccariai elvek megmaradhassanak, és kifejhessék hatásukat, önálló szakmai szervezetek szükségesek, melyek folyamatosan a társadalom rendelkezésére állnak.

Az igazság feltárása alapvetően a nyomozóhatóság feladata, így ha egy különös törvényi tényállásba ütköző cselekmény történik, az valamilyen csatornán eljut az állam rendvédelmi szerveihez, ha másként nem, akkor közérdekű bejelentés révén.¹¹ Ennek okán a cselekmény tudomásra jutása olyan hivatalos értesülést jelent, amely már legalább egy konkrét személy elleni nyomozás megindításához elegendő. A nyomozás pedig, a törvény rendelkezésének megfelelően¹² a büntetőeljárás kezdete, melynek során egy múltban megtörtént esemény részleteinek pontos feltárására irányulóan fel kell deríteni magát a bűncselekményt, az elkövető személyét, illetve fel kell kutatni és biztosítani kell a bizonyítási eszközöket. Nyilván nem kérdés, hogy csak akkor érdemes és kell lefolytatni az eljárást, ha valóban történt büntetőjogilag értékelhető esemény. Ennek megállapítása egyértelműen általában előzetes vizsgálatot igényel, hiszen csupán konkrétumok nélküli gyanú megléte nem jelenti a törvénybe ütköző cselekménynek a hatóság tudomására való jutását. Ezért a tudomásra jutás kérdése általában további fontos kérdések tisztázására is lehetőséget biztosít. Belátható azonban, hogy vannak olyan bűncselekmény típusok, ahol az elkövetőnek és a sértettnek is érdeke lehet a hatóság értesítése például közúti baleset okozása¹³ esetén, amikor mindketten sérültek és a cselekmény eredményére csak a gondatlanság terjed ki. Vannak azonban olyan cselekmények, melyek esetében egyik félnek sem érdeke a hatóság tudomására hozni a bűncselekményt, ilyenek tipikusan a Btk. XXVII. fejezetében található korrupciós bűncselekmények, de ilyenek a bünszervezetben elkövetett cselekmények is. A szokásos tudomásra jutásnak két fő forrása van: ha maga a sértett vagy hozzátartozója tesz feljelentést,¹⁴ illetve a nyomozóhatóság maga észleli a bűncselekményt. A feljelentés vizsgálata – amint már előzőekben is írtam – nem minden esetben alapozza elrendelő határozat kiadását, vagy azonnali reálaktusok foganatosítását. A nyomozóhatóságnak három napja van arra, hogy eldöntse, mit tesz a beérkezett feljelentésben

⁹ Beccaria Cesare: A bűnökről és a büntetésekről. (Dei delitti e delle pene). (Ford. Madarász Imre.) Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1998. Lásd: „Nullum crimen sine lege, nulla poena sine culpa” elve.

¹⁰ Beccaria: i. m. 62. o.

¹¹ Előfordulnak esetek, amikor a bűncselekmény nem jut tudomására a hatóságnak.

¹² 1998. évi XIX. törvény 164. §.

¹³ 2012. évi C. 235. §.

¹⁴ A feljelentés már önmagában olyan aktus, amelynek hatására megindulhat a büntetőeljárás, lásd: Be. 170. §.

foglaltak alapján.¹⁵ Egy kiterjedt hálózattal rendelkező bűnszervezet esetében nem ritkán a hatóságnak már előbb tudomása van a bűnszervezetről, semmint azt egy sértett bejelentené. A bűnszervezetekben ennek ellensúlyozására alakult ki a laza sejtyszerű hálózatos szerkezet. Ha egy részét felderítik és leleplezik, a fennmaradó rész tovább működhet. Tehát minél nagyobb nyomás nehezől egy bűnszervezetre, annál elaprózottabb lesz a szerkezete és annál nehezebb feltárni a benne összes szereplőt. A bűnszervezeti minőség lényegében a bűnözői professzionalitás és a hivatásos bűnözői karrier csúcsa. Itt a professzionalitás nem csak az összehangolt működésben és a feladatmegosztásban merül ki, hanem a nyomok tökéletes eltüntetésében, a sértettek megfélemlítésében, netán a hatóság megvesztegetésében is.

Ezért elmondható, hogy amikor egy bűncselekményt immár bűnszervezeti minőségben követnek el, akkor annak az esélye, hogy megszokott csatornákon mindez a hatóság tudomására jusson, egyre kevesebb.

2.1. A BŰNSZERVEZET ÉS SZERVEZETT BŰNÖZÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI

A társas bűnkapcsolati alakzatok legveszélyesebb formája a bűnszervezet, amely három vagy több személyből áll, hosszabb időre szerveződve összehangoltan működik, és amelynek célja ötévi vagy azt meghaladó büntetési tétellel fenyegetett szándékos bűncselekmények elkövetése.¹⁶

A magyar bírói joggyakorlat¹⁷ korábban a bűnszervezetben való részvétel megállapításához nem kívánta meg, hogy az elkövető tudata átfogja azt a körülményt, hogy az általa elkövetett bűncselekményt a sokkal súlyosabban minősülő bűnszervezeti minőségben követi el. A jogegységi tanács azonban a bűnszervezet tevékenységéhez alkalomszerűen csatlakozó úgynevezett „kívülálló” cselekményét az előzőekben hivatkozott értelmezéstől eltérően ítélte meg.

A Kúria Felülvizsgálati Tanácsának álláspontja szerint „határozott különbséget kell tenni a bűnszervezet tagjaként, illetve a bűnszervezet (vagy annak bármely tagja) megbízásából elkövetett bűncselekmény anyagi jogi megítélése között.”¹⁸ Az elkövető tudatának – akkor is, ha csak egy rövid időre is csatlakozik a bűnszervezethez –, minden objektív elemet át kell fognia ahhoz, hogy a terhére a bűnszervezetben való elkövetés megállapítható legyen.

¹⁵ 1998. évi XIX. törvény 170. § (3) bekezdés.

¹⁶ 2012. évi C. törvény - a Büntető Törvénykönyvről 459. § (1) 1. pont.

¹⁷ BH2002. 173. I. A bűnszervezet tagjaként elkövetett embercsempészés büntetett megvalósítják mindazok, akik előzetes megállapodás alapján, anyagi haszonszerzés érdekében vállalkoznak a külföldről az ún. zöldhatáron ájtuttatott személyek továbbszállítására és a megjelölt helyre vitelére [Btk. 218. § (2) bek., (3) bek. 2. tétel].

II. A bűnszervezet tagjaként embercsempészt megvalósító terhelt eredményesen nem hivatkozhat a végszükségre, mint büntethetőséget kizáró okra – azzal az érveléssel –, hogy az illegális határátlépők – a nemzetiségükre tekintettel –, saját hazájukban már veszélyhelyzetben voltak [Btk. 30. § (1) bekezdés, 218. § (2) bekezdés, (3) bek. 2. tétel].

¹⁸ A bűncselekmény bűnszervezetben való elkövetésének megállapíthatóságáról szóló 4/2005. büntető jogegységi határozat.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

A fogalomkészlet eltéréseinek tisztázásához szükséges még deklarálni, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló Európai Tanács 2008. október 24-én kiadott 2008/841/IB Kerethatározata a magyar büntetőtörvénytől kissé eltérően szabályozza a bűnszervezet fogalmát.

I. meghatározás: „a bűnszervezet olyan, kettőnél több személyből álló, hosszabb időre létrejött szervezett csoport, amely összehangoltan működik, és amelynek célja az, hogy legalább négy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy annál szigorúbb szankcióval büntetendő bűncselekményeket kövessen el közvetlen vagy közvetett pénzügyi vagy egyéb anyagi haszonszerzés érdekében.”¹⁹

II. meghatározás: „a szervezett csoport olyan csoport, amelyet nem véletlenszerűen hoztak létre valamely bűncselekmény közvetlen elkövetésére, és amelyben nem szükség-szerű, hogy a tagoknak formálisan meghatározott szerepe legyen, hogy a tagság összetétele állandó legyen vagy hogy a csoport kidolgozott szervezeti felépítéssel rendelkezzen.”²⁰

A magyar jogszabály finom distinkciót alkalmaz, a bűnszervezet és a bűnszövetség definiálásával. Ezzel a kisebb tárgyi súlyú csoportos magatartások nem kerülnek a bűnszervezet fogalmi körébe. Kiemelendő azonban, hogy sem a magyar szabályozás, sem a kerethatározat a bűnszervezet esetében nem a csoportos elkövetésből indul ki. Ugyan a bűnszervezet létét feltételező három vagy több személy látszólag csoportos elkövetést kíván, azonban a bűnszervezet minőségileg más dogmatikai árnyalatot kap, hiszen nem egy fajsúlyos és speciális csoportos elkövetési formáról van szó, de nem is egy kiterjedt speciális bűnszövetségről. A közösségre valló veszélyességét is mutatja, hogy a bűnszervezet létrejöttéhez elég a szándékos bűncselekmények elkövetésének célzata. Bűnszövetség esetében bűncselekmények elkövetését kell tervezni, s amelyek közül egyet legalább kísérleti szakaszig el kell juttatnia a szövetséges csoportnak. Ugyanakkor a bűnszervezet tagjainak egyetlen bűncselekményt sem kell kísérleti szakaszig eljuttatnia, a marasztaláshoz elegendő a bűncselekmények célzatának kétséget kizáró bizonyítása. Ez lenne a bűnszervezet objektív céljának meghatározása, amint arról bírósági határozatok is szólnak.²¹ Ebből következően, – ahogy azt a Büntetőjogi Kommentár²² is állítja „amíg az elkövetők cselekménye - a bűnszervezet fogalmi elemeinek fennállása esetén - a tervezett bűncselekmények akár büntetlen vagy büntetendő előkészületi szakaszában marad, a Btk. 321. § szerinti bűnszervezetben részvétel, mint sui generis előkészületi bűncselekmény állapítható meg. Ha a bűnszervezet keretében egyetlen bűncselekmény elkövetését is legalább megkísérik, akkor az adott bűncselekményre a Btk. 91. §-ában meghatározott [a büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik, de a huszonöt évet nem haladhatja meg] szí-

¹⁹ Tanácsi 2008/841/IB Kerethatározat I. „a bűnszervezet” fogalmának meghatározása.

²⁰ Tanácsi 2008/841/IB Kerethatározat II. „szervezett csoport” fogalmának meghatározása.

²¹ Vö. BH2008. 139. és az EBH2007. 1677. számú határozatokat.

²² Hegedűs István – Juhász Zsuzsanna – Karsai Krisztina – Katona Tibor – Mezőlaki Erik – Szomora Zsolt – Törő Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012). – Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. 2. A bűnszervezet fogalma.

gorú jogkövetkezményt kell alkalmazni.”²³ Ha már a bűnszervezet fogalmi elemeiről szó esik, meg kell említeni, hogy a bűnszervezetben való részvétel ideje alatt az elkövetők által jogosulatlanul szerzett előny vagyonek Kobzás alá esik. A vagyonek Kobzás esetén az ellenkező bizonyításig a bűnszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett vagyont vagyonek Kobzás alá eső vagyonnak kell tekinteni, tehát megfordul a bizonyítási teher és az elkövetőnek kell bizonyítania, hogy a bűnszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett vagyonhoz, vagyontárgyhoz törvényesen jutott.

2.2. A BŰNSZERVEZET ÉS A SZERVEZETT BŰNÖZÉS ELHATÁROLÁSA

A szervezett bűnözés és a bűnszervezetek fogalmának elhatárolása céljából szükséges tisztázni, hogy a bűnszervezet az a munkamegosztáson alapuló hosszú időre szerveződő csoport, amely a bűncselekmények elkövetésének célzatával létrejön, míg a szervezett bűnözés a bűnszervezetek összehangolt működését jelenti. Lampe von Klaus feldogozott néhány használt kifejezést.²⁴ A meghatározások nagy számából következtethetünk, hogy magát a jelenséget körbeírhatjuk, de jól körülírt definíciót már nem lehet. Magyarország nemzeti biztonsági stratégiáról szóló dokumentum ekként fogalmaz: „a szervezett bűnözés, különösen annak a határokon átnyúló súlyosabb formái – a társadalmi-gazdasági átalakulás bizonytalanságait kihasználva – növekvő kihívás elé állítják a társadalmat, valamint az érintett rendvédelmi és igazságügyi szektor működését. A szervezett bűnözői csoportok igyekeznek legális gazdasági tevékenységüket és befolyásukat növelni, továbbá érdekeiket a gazdasági szférán túl is érvényesíteni. A szervezett bűnözés elősegíti a nemzetgazdaságot hátrányosan érintő fekete- és szürkegazdaság fennmaradását, a korrupció különböző eszközeivel élve korlátozza a piaci versenyt. A szervezett bűnözés igyekszik összefonódni a bűnüldözéssel, rendvédelmi szervekkel, az igazságszolgáltatással, ezek működését torzíthatja, és akár működésképtelenné is teheti. [...]”

a) A szervezett bűnözés elleni küzdelem elengedhetetlen eszköze a bűnüldöző szervek, rendvédelmi szervek, az igazságszolgáltatás és a nemzetbiztonsági szolgálatok szoros együttműködése.

b) A hatékony fellépés egyik legfontosabb célja a csoportok vagyoni háttérének felderítése, pénzeszközök legalizálásának megakadályozása a büntető- és büntetőeljárás joganyag fejlesztésével, az adóellenőrzés hatékonyságának javításával, a korrupció elleni erőteljes fellépéssel.

c) Kiemelt jelentőségű az Európai Unió tagállamainak illetékes hatóságaival és az Unió saját szerveivel történő együttműködés javítása és információcsere.

d) A szervezett bűnözés elleni küzdelem egyik alapfeltétele az államigazgatásban, a bűnüldözésben, az igazságszolgáltatásban, a rendvédelmi szerveknél, valamint a nemzet-

²³ Vö. BH2008. 139. számú határozattal.

²⁴ Lampe von Klaus: Definitions of Organized Crime. <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm> (2017. 10. 22.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

biztonsági szolgálatoknál dolgozók esetében a szervezett bűnözői csoportok befolyását megakadályozó jogi szabályozás kialakítása, felügyeleti rendszer működtetése.”²⁵

2.3. AZ EMBERKERESKEDELEM ÚJ FOGALMI KÉSZLETE

Az emberkereskedelem uniós fogalmának alapját az Európai Unió Alapjogi Chartája 5. cikkében rögzíti, a rabszolgaság és a kényszermunka tilalmaként: „Senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani. Senkit sem lehet kényszermunkára vagy kötelező munkára igénybe venni. Tilos emberi lényekkel kereskedni.”²⁶ A Chartában megfogalmazott törekvéseket még cizelláltabban dolgozza fel a Stockholmi Program,²⁷ amely 4.4.2. pontjában részletes szabályokat ír elő az emberkereskedelem felszámolása érdekében, de sajnos ez a rendelkezés is adós marad a pontos fogalommal. Az Európai Parlament és Tanács 2011/36/EU Irányelve²⁸ is meghatározza az emberkereskedelem definícióját: személyek kizsákmányolási célzattal történő toborzása, szállítása átadása rejtegetése, vagy fogadása - ahol a személyek feletti hatalomgyakorlás a sértett kiszolgáltatott helyzetéből fakadóan - további bűncselekmény elkövetésével valósul meg.²⁹ Magyarország Alaptörvénye külön tiltó normaként fogalmazza meg, hogy „tilos az emberkereskedelem.”³⁰ Az európai jogharmonizációt szolgáló 2011/36/EU Irányelvben megfogalmazott célok megvalósítása érdekében változott az emberkereskedelemre vonatkozó magyar büntető anyagi jogi szabályozás is. A korábbi 1978. évi IV. büntető törvénykönyv tényállásához képest új fogalomként kerül bevezetésre a kizsákmányolási célzattal elkövetett magatartás.³¹ A hatályos büntetőtörvény 192. § (2) bekezdésében körülírt magatartás lényegében egy teljesen új alapeseti tényállás, amely önálló alakzatot képez az első bekezdésben foglaltakhoz képest, kissé kiüresítve azt.

²⁵ 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat - Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról.

²⁶ Európai Unió Alapjogi Charta 5 Cikk.

²⁷ 2010/C 115/01 A Stockholmi Program – a Polgárokat Szolgáló és Védő, Nyitott és Biztonságos Európa.

²⁸ „személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása – az adott személyek feletti ellenőrzés megváltoztatását vagy átadását is ideértve – fenyegetéssel, erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, emberrablással, csalással, megtévesztéssel, hatalommal vagy a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával. A kiszolgáltatott helyzet olyan helyzet, amelyben az adott személy tényleges vagy elfogadható választási lehetőség hiányában kénytelen alávetni magát az adott visszaélésnek.”

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2011. április 5-i 2011/36/EU irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról.

³⁰ Magyarország Alaptörvénye III. cikk (1) bekezdés második fordulata.

³¹ 2012. évi C törvény 192. § (2) bekezdés.

2.4. A SZERVEZETT BÜNÖZÉS, MINT JELENSÉG

A szervezett bűnözés általában a demokratikus alapokon felépülő társadalmakban jelenik meg és jellemzően akkor képes igazán erőre kapni, amikor a hatalmi struktúrák és a civil társadalom is szervezetlen, gyenge, hiányzik vagy nem megbízható. Ezek a kezdetben egyszerű, társas bűnözési formák később összehangoltan működő, hatékony munkamegosztáson alapuló alakzatokká szerveződnek.

A társas bűnelkövetési alakzatok közül, a társadalomra legveszélyesebb típus a bünszervezeti minőség. A bünszervezet működésére a parazitabűnözés³² jellemző, illetve hogy kapcsolati hálózata révén mélyen benyúlhat a társadalom és akár az állam egyes alrendszerébe is. A bünszervezet tagjai külső együttműködő személyeket használnak a bünszervezet céljainak eléréséhez. Ez megnehezíti a bünszervezetek felszámolását, ezért ezt a minőséget is büntetni rendeli a bírói gyakorlat, ahogyan azt a Legfelsőbb Bíróság Bfv. III. 851/2005. számú határozatában megfogalmazza „a bünszervezet jellemzőinek – így a hosszabb időre szervezettségnek is – a bünszervezet oldalán kell fennállniuk, ezért egy már működő embercsempész bünszervezethez eseti jelleggel, egyetlen cselekményben való részvétellel is lehetséges kapcsolódnia.”³³

3. A BÜNSZERVEZETBEN ELKÖVETETT EMBERKERESKEDELEM FELDERÍTÉSE ÉS NYOMOZÁSA

3.1. A TITKOS INFORMÁCIÓGYŰJTÉS ÉS A TITKOS ADATSZERZÉS

A bünszervezetben elkövetett emberkereskedelem büntette felderítésének kérdéskörét már több dolgozatomban is igyekeztem bemutatni.³⁴ A bünszervezetek működéséből következő bűncselekmények tudomásra jutásának módja a nyomozás megindítását megelőző titkos információgyűjtés,³⁵ amely a rendőrség bűncselekmény elkövetésének megelőzése, megakadályozása, felderítése okán végzett jogszerű cselekménye. A titkos információgyűjtés tehát olyan felderítő jellegű tevékenysége a hatóságnak, amely nem tartozik a büntetőeljárás törvény alapján végzett titkos adatszerzéshez.³⁶

A begyűjtött adatok, tényre vonatkozó ismeretek, illetve az információk – értelmezett adatok – megszerzése és később a bírósági eljárásban való felhasználása sokszor kényes kérdés. Az emberkereskedelem elkövetésének gyanúja általában ilyen hatósági tevékenység közben keletkezik, azonban, például a zárt csoportokban élő roma telepekre bejutni és felderítő munkát végezni szinte lehetetlen feladat. Talán ennek tudható be a rendkívül

³² Vö. Gál István László: A Pénzmosás. KJK-KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2004.

³³ EBH2005. 1288.

³⁴ Lásd a Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola és a Magyar Kriminológiai Társaság PhD szekciója által 2017. Október 27-én megrendezett Miskolci Doktorandusz Konferencia kötetben írtakat (megjelenés alatt).

³⁵ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről 63. § (1) bekezdés.

³⁶ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

magas látencia³⁷ és az a jelenség, hogy a rendőrség nem tud lépést tartani az elkövetőkkel. Nem célom, hogy a titkos információgyűjtésről és a büntetőeljárásban végzett titkos adatszerzésről részletesen írjak, csupán felvillantani szeretném azokat az problémákat, melyeket kutatási munkám során a Nemzeti Nyomozóiroda munkatársaival történt informális beszélgetések során velem megosztottak.

A bírói engedélyhez kötött, vagy nem kötött titkos információgyűjtést,³⁸ önmagában azért, hogy emberkereskedelem elleni fellépést realizáljon – ismereteim szerint – nem, vagy csak nagyon ritkán indít a nyomozóhatóság. A hatóság a rendelkezésre álló eszközök, módszerek és erők bevezetése során kapott információkat feldogozva feltérképezheti a bűnözői csoportot vagy akár a bűnszervezetet.³⁹ Ez rendkívül idő- és költségigényes feladat. A felderítésben részt vevő tapasztalt nyomozók szerint általában más, kapcsolódó bűncselekmények⁴⁰ vagy jelentős, vagy különösen jelentős értékre elkövetett gazdálkodás rendjét⁴¹ sértő, költségvetést károsító,⁴² illetve egészséget veszélyeztető⁴³ bűncselekmények kapcsán indul titkos megfigyelés. Ezért a megszerzett információ, adat sokszor nem kifejezetten erre a bűncselekménytípusra vonatkozik, de kétségtelen, hogy összefüggés is lehet.⁴⁴ Az is okszerű következtetés, hogy ha a megszerzett információ elegendő az emberkereskedelem büntetének bizonyítására, további bűncselekményekre vonatkozó adatok, bizonyítékok bevárása érdekében nem tud megfelelni az 1998. évi XIX büntetőeljárás törvény 206/A. §-ban foglalt feltételnek, miszerint „a nyomozást - a büntetőeljárás megindításának valamennyi, e törvényben meghatározott feltétele megállapításakor - nyomban elrendelte vagy a feljelentési kötelezettségének nyomban eleget tett.”⁴⁵ A „nyomban eleget tett” kifejezés Tóth Mihály szerint⁴⁶ szerencsésebb, mint a korábbi sok vitára okot adó „haladéktalan” meghatározás. Már a 74/2009. BK vélemény kimondja, hogy „a «haladéktalanság» az adott kérdésben nem azonosítható az «azonnal» fogalommal, tehát azzal az időponttal, amikor a titkos információgyűjtést végrehajtó Nemzetbiztonsági Szakszolgálat az információkat tartalmazó adatokat az információgyűjtést végző szerv rendelkezésére bocsátotta. A feljelentés megtétele azonban nem nyúlhat túl azon az időtartamon sem, ami - az adatmennyiség terjedelmét, az ügy jellegét, bonyolultságát, és személyi összefüggéseit is figyelembe véve - szükséges annak a bűnüldözői megfontolásnak a kialakításához,

³⁷ Látencia az a jelenség, amely az elkövetett, de a hatóság látókörébe nem került bűncselekményeket jelzi.

³⁸ 1994. évi XXXIV. törvény 64. § alapján végzi.

³⁹ Nyitrai Endre: Bünelemzés a nyomozásban: Előadás. „Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai” nemzetközi tudományos konferencia, Pécs, 2015. június 25.

<http://www.pecshor.hu/periodika/XVI/nyitrai.pdf> (2017. 12. 04.)

⁴⁰ Kerítés, kitarottság, prostitúció elősegítése stb.

⁴¹ 2012. évi C. törvény XLI. Fejezete.

⁴² 2012. évi C. törvény XXXIX. Fejezete.

⁴³ 2012. évi C. törvény XVII. Fejezete.

⁴⁴ Leginkább a pénzmosás (Btk. 399. §) büntette az, ami összekötheti ezeket a cselekményeket.

⁴⁵ 1998. évi XIX büntetőeljárás törvény 206/A. § (1) a) és b) pontja.

⁴⁶ Tóth Mihály: Néhány időszerű garanciális kérdés a titkos nyomozati (felderítési) eszközök eredmények felhasználása köréből. Büntetőjogi Szemle, 2016/1–2.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

hogy a beszerzett információk az engedélyben megjelölt személy által elkövetett és az 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 201. §-ban meghatározott bűncselekmények valamelyikének az elkövetésére utalnak, és azok bíróság elé tárása a bűncselekmény bizonyíthatósága érdekében kívánatos.”⁴⁷

3.2. AZ ÚJ BÜNTETŐELJÁRÁSI TÖRVÉNY RENDELKEZÉSEI A LEPLEZETT ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSÁRA

A 2018. július elsején hatályba lépő büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény megváltoztatja a titkos információgyűjtés, és a titkos adatszerzés rendszerét. 214. § (4) bekezdése kimondja, hogy „a büntetőeljárásban bírói vagy ügyészi engedélyhez nem kötött, ügyészi engedélyhez kötött, valamint bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazhatók.”⁴⁸A törvény kimondja, hogy „a bírói vagy külső engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye bizonyítékként a büntetőeljárásban akkor használható fel, ha a büntetőeljárás megindítására jogosult szerv a hozzá való érkezéstől számított három munkanapon belül dönt a titkos információgyűjtés alapján a büntetőeljárás megindításáról vagy annak a már folyamatban lévő büntetőeljárásban való felhasználásáról.”⁴⁹ A dolgozat írásának idején már érvényes, de még nem hatályos törvény rendelkezéseit idéztem.

3.3. AZ EMBERKERESKEDELEM NYOMOZÁSÁNAK TERVEZÉSE

Az emberkereskedelem felderítésének és nyomozásának kérdése a kizsákmányolás jellegéből adódóan változhat. Az elsődleges nyomozati cselekmények a szexuális jellegű kizsákmányolás esetén hasonlóak a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeknél végzetekhez, azzal a lényeges különbséggel, hogy itt számolni kell a hatóságnak egy komoly szakértelemmel rendelkező bűnöző csoport akár fegyveres ellenállásával is. Ebben az esetben – különösen a sértett vagy sértettek kimenekítéséhez – összehangoltságot biztosító nyomozási tervre van szükség. Az emberkereskedelem felszámolásának érdekében történő nyomozás tervezésekor szükséges átgondolni azokat a kérdéseket is, hogy rendelkezésre áll-e minden lényeges információ a realizálás megindításához. A kriminalisztika szabályai szerint a verziók ellenőrzése során azzal a változattal kell elsősorban foglalkozni, amelyeknek adatai gyorsan elenyészhetnek, megsemmisülhetnek. Célszerű továbbá azokra az adatokra koncentrálni, melyek más verziók alátámasztásához is felhasználhatók, illetve megbízható információknak bizonyulnak.⁵⁰ Ennek a feladatnak elvégzése egy emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmény feltárása során nehézkes lehet, mivel előfordulhat, hogy a sértettek hozzátartozói is valamilyen módon érintettek a bűncselekményben. Ez a tanúzási akadályon túl, a tanú befolyásolását, a szökés elrejtőzés, illetve további bűncselekmények elkövetésnek megalapozott gyanúját is ered-

⁴⁷ Lásd 74/2009. számú Büntető Kollégiumi vélemény.

⁴⁸ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 214. § (4) bekezdése.

⁴⁹ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 258. §.

⁵⁰ Lásd részletesen Fenyvesi Csaba – Herke Csongor – Tremmel Flórián: Kriminalisztika. Dialóg Campus Kiadó, Pécs, 2009. 412. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

ményezheti. Dobos János szerint a bűnözés szervezettsége fokozódik, amikor családok által alakított bűnszervezetekkel van dolgunk.⁵¹ A törzsi szabályok egyfajta betyárbecsületet alakítanak ki a szervezet tagjai között, amit tovább erősít a vérségi kapcsolat és a deviáns életformához kötődő anyagi biztonság. Dobos János megjegyzi, hogy egy komolyabb bűnszervezet általában a börtönökben szerveződik. Egy bűnszervezet felderítésének, bomlasztásának és felszámolásának megszervezése szempontjából fontos a szervezetség mértékének ismerete. Ehhez fontos adat lehet, a bűnszervezetben résztvevők visszaesői minősége, amit az ENyÜBS⁵² és más statisztikai rendszerek nem feltétlenül tartalmaznak.

Egy bűnszervezet megfigyelése sokszor hónapokig tartó megfeszített munkát igényel. A fedett nyomozóval történő beépülés sem egyszerű, hiszen az „emberárut” meghatározott időközönként bántalmazásokkal, testi sérelem okozásával tartják sakkban – természetesen csak olyan mértékben, hogy kívánatos és szolgáltatásképes maradjon. Előfordulhat, hogy a sérült, megkínzott sértettek érdekében azonnali cselekmények végrehajtására kell sort keríteni, ekkor az eredményesség szinte csak a nyomozást végző személy intelligenciáján, helyzetfelismerésén múlhat. Nem ritka az olyan nyomozási dilemma is, hogy ha a bűncselekmények bizonyításához elengedhetetlen a sérült, megkínzott és halálfélelemben élő sértett tanúvallomása, azt hogyan szerezzék meg. Komoly kérdés továbbá, hogy a sértett személy biztonságba helyezésének kilátásba helyezése, esetleg a tanúvédelmi program megindításának elrendelése⁵³ elegendő lehet-e a sértetti együttműködéshez. Általában nem, mivel a sértetteknek feltett kérdések alapján beérkező válaszokból az elkövető tudomást szerez a sértett személyéről. Ekkor nem csak a sértett maga kerül veszélybe egy bűnszervezeti tag megvádolásával, hanem annak egész családja. A büntetőeljárás kommentár⁵⁴ szerint a bűnözés elleni hatékony fellépés egyik sarkalatos pontja a tanúvédelem. Kétségtelen, hogy a büntetőügyek túlnyomó többségében az a tanú a legfontosabb személy, aki vallomásával ténylegesen segíti az igazság kiderítését. Egyetértve a kommentár szerkesztőinek véleményével – egyáltalán nem mindegy, hogy a tanú milyen társadalmi és jogi környezetben teszi meg vallomását, mennyire működik és működhet közre aktívan az igazság kiderítésében. Az sem vitatható – ahogyan már utaltam erre, hogy egyre gyakoribbá válik – különösen bizonyos bűncselekménytípusoknál a bűnszervezeti minőség megjelenésével - a tanúk megfélemlítése akár a személyük, akár a hozzátartozók ellen intézett fenyegetéssel. A gyakorlat azt mutatja, hogy ez nem csak a „pentito”⁵⁵ személyére igaz,

⁵¹ Kovács Gyula: Dobos könyv – Dr. Dobos János születésének 80. évfordulója tiszteletére. Patrocinium Kiadó, Budapest, 2015. 46–47. o.

⁵² Egységes nyomozóhatósági és ügyészégi statisztikai rendszer, amelynek adatai részben a Bűnügyi Statisztikai Rendszerben is megtalálhatók 2014 óta.

⁵³ 1998. évi XIX. törvény 95. §

⁵⁴ Bodor Tibor – Csák Zsolt – Máziné Szepesi Erzsébet – Somogyi Gábor – Szokolai Gábor – Varga Zoltán: Nagykommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2017.

⁵⁵ Olasz kifejezés, amely a maffia azon kiugrott tagjait jelöli, akik bűnbánó módon, a bűnszervezet működésére és tagjaira terhelő vallomást tettek.

hanem általában a tanúkra vonatkozik, különösen azért, mert az eljárás egyes szakaszaiban még nem látható kiből lesz aztán igazi koronatanú, terhelő tanú vagy melyikük lesz a mentő tanú. Ez sok esetben csak a bíróságon megtett tanúvallomás és egy sor eljárási bizonyítási cselekmény után lesz világos. Ráadásul a tanút a törvény igazmondásra, -elővezetés és rendbírság terhe mellett - megjelenésre kötelezi,⁵⁶ akinek számára egyetlen kiút lehet az igazmondási kötelezettség megbontása, az emlékezeti képek elhallgatása. Ez pedig eredményes nyomozás és feltárás ellen hat. Rendkívül fontos lenne tehát az objektív, befolyásmentes tanúzási lehetőség megteremtése, amely az államra ró további kötelezettségeket.

4. DE LEGE FERENDA GONDOLATOK

Egy bűncselekmény hatósági tudomásra jutásakor – tehát már a kezdetekkor szembesülhetünk azzal a kérdéssel, hogy a sértett vagy a tanú milyen veszélynek teszi ki magát és családját, környezetét a bejelentéssel. Sok szó esik az ideiglenes megelőző távollattartás⁵⁷ gyakorlati problémáiról, is működési nehézségeiről. Mindannyian ismerjük azokat a véleményeket, miszerint nem alkalmazza a rendőrség a megelőző távollattartást, mert nem tudja megállapítani, hogy csak a hozzátartozó bosszúja vagy valós fenyegetés érte a kapcsolati erőszak áldozatát. Nem ritkán az eljárás kezdetekor a sértettet is terheltként kezelik - persze csak addig, amíg a bűncselekményhez való viszonyát meg nem fejtí a hatóság. Ez azonban nem javítja az együttműködési hajlandóságot. A nyomozás során történő együttműködési készségre néhány általam vizsgált nyomozati aktában talált példával szeretnék rávilágítani. Egy 2013-as ügyben a nevelésbe vett magyar származású kiskorú sértett - idősebb testvérétől eltulajdonított iratokkal és bünszervezeti segítséggel érkezett Németországba, akire azonnal felfigyelt a német hatóság. A sértett magyarországi nevelőszülője, a szülei, illetve a gyámhivatal által kirendelt gyermekvédelmi gyám semmit nem tudtak a kiskorú tartózkodási helyéről, ezért megtalálása érdekében jelzéssel éltek a magyar hatóságok felé, akik elrendelték a személyi körözést. Mindeközben a német hatóság feltárta, hogy a szóban forgó kiskorút prostitúciós tevékenységre kényszerítették és a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megindították a feltételezett elkövetők ellen a büntetőeljárását. A lefolytatott büntetőeljárásban a német hatóságok nem tudták kétséget kizáróan bizonyítani a terheltek bűnösségét, ezért őket – bizonyítottság hiányában – jogerősen felmentették. A németországi büntetőeljárással párhuzamosan Magyarországon is folyt – időben kicsit lemaradva – egy nyomozás, amely végül vádemeléssel zárult. Sikerült a kiskorú sértettet hazahozni és biztonságba helyezni, aki a hatósággal együttműködővé vált. A magyar hatóságokat az ügyben keletkezett német bírósági felmentő határozat nem köti, ezért az NNI és a közben létrehozott JIT munkájának köszönhetően ekkorra már annyi bizonyíték gyűlt

⁵⁶ 1998. évi XIX. törvény 93. §.

⁵⁷ 2009. évi LXXII. törvény 6. §.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

össze a magyar származású terheltek ellen, hogy ugyan nem emberkereskedelem,⁵⁸ hanem 1978. évi IV. 207. § (1) bekezdésébe ütköző és (2) bekezdés szerint minősülő üzletszerűen elkövetett kerítés, illetve az 1978. évi IV. 206. § kitarthatóság büntette és más bűncselekmények magalapozott gyanújával vádemelési javaslatlalt fordult az illetékes ügyészhez. Az ügy további kimenetelét a dolgozat elején írottak okán nem tudtam nyomon követni. Egy másik esetben inkább negatív példaként hoznám fel azt a párbeszédet, amely egy Svájcban lefolytatott magyar sértett kihallgatási jegyzőkönyvében olvasható. Helyszín, Svájcban a Zürichi kanton II. sz. ügyészsége, ahol az eljáró ügyész a fogvatartott sértett kihallgatásán a következőket mondta:⁵⁹

- Ügyész: *„tudott magának félre tenni a prostitúcióból pénzt?”*
- Sértett: *„Nem.”*
- Ügyész: *„tudott a súlyos betegségben⁶⁰ szenvedő édesanyjának pénzt küldeni?”*
- Sértett: *„Nem.”*
- Ügyész: *„Köszönöm. Szeretne még valamit mondani?”*
- Sértett: *„Nem. Azaz szeretnék. Azt szeretném kérdezni, hogy mennyi ideig tart még ez, és én meddig leszek őrizetben?”*
- Ügyész: *„Nem megy ez gyorsan. Javaslom, törődjön bele a jelenlegi helyzetébe, mivel az ilyen jellegű eljárások általában nem bonyolíthatóak le olyan gyorsan, hogy a résztvevőket szabadon lehessen engedni.”*
- Sértett: *„Remélem nem tart egy évig.”*
- Ügyész: *„Azt én is remélem, de addig is javaslom, gondolja át a terhelt személyére vonatkozó vallomását.”*
- Sértett: *„De engem (Önök. A szerk.) letartóztattak, holott (a terheltek. A szerk.) megverték és nem engedtek szabadon, s még pénzem sincs.”*
- Ügyész: *„Sajnos ilyen a rendszer, jelenleg nincs más lehetőség, de mindent megteszek.”*

A fentebb olvasható párbeszédből jól érzékelhetően kitűnik az a helyzet, amely a fogvatartott sértett együttműködési készségének felélénkítését célozza, ám szerintem nem helyeselhető módon. Nem gondolom, hogy egy korábban többször testi sértést is elszenvedő lényegében megtévesztett személy úgy lesz együttműködő a nyomozóhatósággal, ha ilyen módon igyekeznek tőle vélt vagy tudott információkat kicsikarni. Természetesen hangsúlyozni szeretném, hogy ez az esemény nem Magyarország területén történt és nem a magyar hatóságok által alkalmazott kihallgatási módszerről beszélünk. Elmondható, hogy az

⁵⁸ A bűncselekmény elkövetésének időpontja 2008 márciusa, a büntetőeljárás megindítása és a vádemelés 2010 nyarán - még jóval az új büntető törvénykönyv megszületése előtt történt. Ezért, az akkor hatályos 1978. évi IV. törvény 175/B §a alapján az elkövetett cselekmény vonatkozásban nem lehetett a tényállásszerűséget megállapítani.

⁵⁹ Tolmácsnak a Nemzeti Nyomozó Iroda az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda munkatársát rendelte ki, aki a helyszínen segítette a kihallgatás menetét.

⁶⁰ A konkrét betegség a titoktartási szerződés, illetve a sértett és hozzátartozói személyes és különleges jogainak védelme érdekében nem kerül megnevezésre.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 1. szám

általam megtekintett aktákban a magyar hatóságok megkülönböztetett figyelemmel járnak el a sértettek és a terheltek jogait tekintve. Ennek ellenére az emberkereskedelem elleni fellépés során – különösen a bűnszervezeti minőségben elkövetett cselekmények esetében –, talán a sértettek együttműködési hajlandósága is emelkedne, ha a sértettekre vonatkozóan létrejönne egy törvényi vélelem, miszerint az ellenkező bizonyításáig a sértettet⁶¹ áldozatnak⁶² kell tekintetni, akit semmilyen módon ne lehessen fogva tartani – még magasabb bűnüldözési szempont alapján sem. Járjon részére az a megkülönböztetett figyelem és segítség, amelyet számos hazai és nemzetközi instrumentum⁶³ már megfogalmazott. Ahogyan az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről szóló 2006. évi CI. törvény 14. cikke alatt is megfogalmazásra került, hogy a bűncselekményből származó, elkobzott jövedelem és vagyon felhasználása tekintetében a Részes Államnak kártérítést kell nyújtania bűncselekmény áldozatainak, illetve visszaadhassa a bűncselekményből származó jövedelmet és vagyont jogos tulajdonosainak.

⁶¹ A sértett eljárásjogi fogalma alatt, a büntető anyagi jogi passzív alanyt kell érteni.

⁶² Egyfelől a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény 1. § szakasz alatt megfogalmazottakra, illetve emellett a fogalom kriminológiai tartalmára - az abban foglalt szélesebb és mélyebb sérülékenységre, kiszolgáltatottságra - szeretnék utalni.

⁶³ Az emberkereskedelem áldozatainak azonosításának rendjéről szóló 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet, az Emberkereskedelem Elleni Küzdelemről szóló 2013-2016 közötti Nemzeti Stratégiáról szóló 1351/2013. (VI. 19.) Korm. határozat.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Beccaria Cesare: A bűnökről és a büntetésekről. (Dei delitti e delle pene). (Ford. Madarász Imre.) Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1998.
2. Bodor Tibor – Csák Zsolt – Máziné Szepesi Erzsébet – Somogyi Gábor – Szokolai Gábor - Varga Zoltán: Nagykomentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2017.
3. Fenyvesi Csaba - Herke Csongor - Tremmel Flórián: Kriminalisztika. Dialóg Campus Kiadó, Pécs, 2009.
4. Földi András – Hamza Gábor: A római jog története és intézményei. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.
5. Gál István László: A Pénzmosás. KJK-KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2004.
6. HEgedűs István – Juhász Zsuzsanna – Karsai Krisztina – Katona Tibor – Mezőlaki Erik – Szomora Zsolt – Törő Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (2012) — Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.
7. Nyitrai Endre: Bűnelemzés a nyomozásban. Előadás, a „Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai” nemzetközi tudományos konferencián. Pécs, 2015. június 25.
<http://www.pecshor.hu/periodika/XVI/nyitrai.pdf> (2017. 12. 04.)
8. Kovács Gyula: Dobos könyv – Dr. Dobos János születésének 80. évfordulója tiszteletére. Patrocinium Kiadó, Budapest, 2015.
9. Lampe von Klaus: Definitions of Organized Crime, <http://www.organized-crime.de/organizedcrimedefinitions.htm> (2017. 10. 22.)
10. Tóth Mihály: Néhány időszervi garanciális kérdés a titkos nyomozati (felderítési) eszközök eredményének felhasználása köréből. Büntetőjogi Szemle, 2016/1–2.
11. 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról.
12. 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
13. 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről.
14. 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról.
15. 2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről.
16. 2009. évi LXXII. törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról.
17. 2010/C 115/01 A Stockholmi Program a Polgárokat Szolgáló és Védő, Nyitott és Biztonságos Európa.
18. 2012. évi C. törvény.
19. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.
20. 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről.
21. 4/2005. büntető jogegységi határozat, a bűncselekmény bünszervezetben való elkövetésének megállapíthatóságáról.
22. 74/2009. számú Büntető Kollégiumi vélemény.

23. Az Emberkereskedelem elleni irányelvhez és az Emberkereskedelem Felszámolását Célzó Európai Stratégiához kapcsolódó, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2008-2012 közötti nemzeti stratégiát felváltó 4 éves stratégiai tervdokumentum.
24. Az Európai Parlament és a Tanács 2011. április 5-i 2011/36/EU irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról.
25. BH2002. 173.
26. BH2008. 139.
27. EBH2005. 1288
28. EBH2007. 1677.
29. Emberkereskedelem Elleni Küzdelemről szóló 2013-2016 közötti Nemzeti Stratégiáról szóló 1351/2013. (VI. 19.) Korm. határozat.
30. Európai Unió Alapjogi Charta.
31. Magyarország Alaptörvénye.
32. Tanácsi 2008/841/IB Kerethatározat.